

PDL ȘI PROBLEMA LIBERALĂ

IMPLICAȚII STRATEGICE ȘI ORGANIZAȚIONALE

I. Avertisment

În acest memorandum se identifică o problemă și se propun câteva soluții alternative. Alegerea uneia sau alteia dintre aceste soluții este însă atributul organismelor de decizie ale PDL. Indiferent de alegere, soluțiile vor cere anumite restructurări organizaționale. Oricare ar fi aceste soluții ar trebui să fie evaluate consecințele lor de ordin statutar și să fie elaborate amendamentele corespunzătoare la statutul actual al PDL, pentru a fi supuse atenției următoarei Conferințe Naționale a partidului.

Redactarea acestui document este întemeiată pe premisa fermă că unitatea și modernizarea PDL sunt elemente instituționale complementare, de o importanță egală. Ca urmare, oricare ar fi soluția aleasă de partid în viitor, ea nu trebuie să contrapună aceste două elemente. Modernizarea nu trebuie să fie pentru nimeni o scuză pentru eventualele conflicte interne, iar unitatea nu trebuie să fie pentru nimeni o scuză pentru a împiedica modernizarea. Unul dintre atuurile cele mai importante pe care le are PDL este spiritul de echipă. Solidaritatea întemeiată pe acest spirit a potențat capacitatea de luptă a partidului în confruntările politice din ultimii doi ani și a permis obținerea unor victorii cruciale.

PDL a fost singurul partid care, în ultimii ani, nu a fost tulburat de conflicte interne și de tensiuni care să îi pună în pericol unitatea. PDL este un partid mare în care este loc nu numai pentru oameni noi, ci și, mai ales, pentru toți cei care au câștigat în marile confruntări politice din ultimii ani o experiență indispensabilă pentru evoluția viitoare. Orice abordare conflictuală este contraproductivă, cât timp partidul permite dialogul intern și negocierea instituțională. Premisa centrală a acestui document este că PDL se poate consolida ca marele partid de centru-dreapta și că respectiva consolidare a PDL este posibilă pe cale de cooperare, iar nu prin tensiuni și lupte personale sau între facțiuni.

II. Contextul politic și obiectivele strategice ale PDL.

De la 15 decembrie 2007, când au fuzionat Partidul Democrat și Partidul Liberal Democrat, formând astfel Partidul Democrat Liberal, s-a produs o transformare radicală a sistemului politic în România. Dacă până atunci stânga, de factură neocomunistă, dominase scena politică, contrabalansarea ei nefiind posibilă decât prin alianța dintre mai multe partide, ulterior a fost posibil ca un mare partid de dreapta, respectiv PDL, să lupte și să câștige *pe cont propriu* toate bătăliile electorale din anii 2008 și 2009. Este o performanță la care puțini dintre oamenii politici de dreapta ar fi sperat în anii '90 și la începutul anilor 2000. Astăzi, *PDL este cel mai mare partid din România*, a contribuit în mod hotărâtor la succesul candidatului său în alegerile prezidențiale recente, a format o majoritate parlamentară în care constituie forța principală, ocupă pozițiile principale în Guvern, iar președintele său este prim-ministru. PDL trebuie să demonstreze în perioada următoare, la nivel local și la nivel național, în Guvern și în Parlament, că a înțeles marea miză a confruntărilor electorale din ultimii doi ani. Din aceasta perspectivă este necesară definirea a patru obiective strategice.

a. Primul obiectiv strategic al PDL este înlăturarea dominației plutocrației și instaurarea unei guvernări în interesul cetățeanului. Dacă stânga a creat și a sprijinit în perioada tranziției o structură oligarhică, ignorând sau chiar umilind cetățeanul, este misiunea drepte să restituie puterea cetățenilor, singurii titulari legitimi ai acesteia. Acesta este cel mai important obiectiv strategic al PDL.

b. În strânsă legătură cu acest obiectiv strategic și derivând din el se află obiectivul modernizării Statului Român. Reforma instituțională - incluzând în primul rând revizuirea Constituției, dar și modificările legislative necesare în educație, administrație, sănătate, justiție și în structurile care arbitrează jocul economic, politic și social din România – este singura cale prin care autoritățile publice vor fi puse cu adevărat în slujba cetățeanului și vor asigura identitatea națiunii române în condițiile economice și politice europene și globale.

c. Aceste două obiective strategice *nu vor putea fi realizate pe deplin până la următoarele alegeri care vor avea loc în 2012 (locale și parlamentare) și în 2014 (europarlamentare și prezidențiale)*. Așadar PDL trebuie să își propună să câștige toate aceste alegeri, pentru a putea continua demersurile indispensabile pentru atingerea acestor obiective, ceea ce înseamnă că are nevoie de candidați credibili la toate nivelurile, inclusiv la cel prezidențial. Se conturează astfel al treilea obiectiv strategic al partidului nostru.

d. Nu în ultimul rând, întrucât este principalul partid de guvernare, PDL poartă principala răspundere a gestionării țării într-o perioadă extrem de dificilă, în care criza economică nu și-a epuizat încă efectele negative. Al patrulea obiectiv strategic este deci realizarea unei bune performanțe la guvernare, depășirea crizei și stimularea relansării economice. În absența unor rezultate benefice pentru cetățeni, guvernarea poate să devină o povară pentru partid, cu consecințe greu de estimat.

Validarea PDL pe termen mediu și pe termen lung ca *marele partid al dreptei* în România secolului XXI depinde de îndeplinirea acestor patru obiective strategice.

Principalul suport al partidului nostru în acest efort de lungă durată este electoratul de dreapta. În legătură cu acest electorat, campania prezidențială recent încheiată ne-a oferit nu numai momente de satisfacție, ci și numeroase lecții pentru viitor. Este prudent să privim cu seriozitate aceste lecții. Dintre acestea, *prezentul memorandum se va concentra asupra celor rezultate din competiția cu PNL pentru câștigarea și reprezentarea electoratului de dreapta și pentru ocuparea poziției de marele partid de dreapta în România secolului XXI.*

III. Problema liberală

În ciuda succeselor incontestabile, poziția PDL pe scena politică românească, și mai precis pe zona de centru-dreapta, nu este încă definitiv consolidată. Deși PDL s-a dovedit a fi mai puternic electoral, un partid mai bine organizat, care a devenit nu un *partid balama*, ci un

partid major, ancorat în PPE și în rețeaua infrastructurii doctrinare de dreapta din Uniunea Europeană, *lupta cu PNL pentru câștigarea culoarului de centru-dreapta românesc nu este încă încheiată*. PDL trebuie să privească foarte serios această problemă dacă nu vrea să aibă surprize mari pe termen scurt și probleme majore pe termen lung.

În acest sens observația cheie este că neglijarea factorului *liberal* în politica românească era să ne coste foarte mult. S-a dovedit că desi PNL este în deriva de ani buni identitatea liberală este un factor major în politica electorală românească și că, dacă ignorăm persistența sa, nu numai că nu vom putea ajunge să ne consolidăm ca partid major, dar ne și asumăm riscuri grave. Liderii PNL, animați de o concepție egocentrică și urmărind proiecte personale puse deasupra valorilor liberale și mai presus de proiectele de interes național, au preferat să creeze percepția, cu un masiv sprijin mediatic, că principalul dușman este PDL și că este mai bună o alianță cu PSD. Acest discurs public al liderilor PNL nu a fost combătut cu mijloace eficiente și convingătoare de către vectorii noștri de opinie.

Problema centrală a politicii romanesti de dreapta este ca la acesta ora *competiția PDL versus PNL nu este încheiată*. Mai mult, *pozițiile recente ale lui Crin Antonescu sunt practic o declarație de război adresată PDL iar anunțata adoptare a pluralismul doctrinar de către PNL este o mișcare strategică ce vizează subminarea însăși formulei identitare a proiectului PDL*. Atât timp cât relația cu PNL nu va fi stabilizată într-un fel sau altul, PDL va avea o problemă pe flancul drept. Iar această situație ne va crea în continuare mari dificultăți în confruntarea pe flancul stâng.

PSD s-a dovedit întotdeauna foarte abil în utilizarea manevrelor de dezbinare a drepte. Conduita PNL, mai ales în perioada 2007-2009 arată cât de mari sunt dificultățile pe care le poate crea PSD prin specularea competiției existente în interiorul drepte. Liderii PNL au refuzat de două ori oferta PDL de a se asocia la guvernare, atât în decembrie 2008, cât și în decembrie 2009, iar între cele două tururi ale ultimelor alegeri prezidențiale, s-au grăbit să acorde sprijin total candidatului PSD. Păstrarea PNL ca un concurent al PDL pe partea dreaptă a eșichierului politic explică de ce PSD, deși și-a asumat obligația în decembrie 2008 de a contribui la modificarea legii pentru alegerile parlamentare, în sensul introducerii unui scrutin majoritar,

într-un singur tur, și-a încălcat această obligație în cursul anului 2009. Cel mai recent exemplu de colaborare îndreptată împotriva PDL este alianța făcută în București între PNL și PSD pentru susținerea unui candidat unic în colegiul în care se organizează alegeri pentru un loc de deputat.

Iată de ce prioritatea strategică pentru PDL este rezolvarea problemei liberale. Fără această rezolvare toate cele patru obiective strategice precizate mai sus nu vor putea fi atinse. Există două căi de a rezolva problema liberală: (1) cooperarea și (2) competiția.

Calea cooperării

Dupa declaratiile recente ale lui Crin Antonescu (ce anunta distrugerea PDL ca obiectiv strategic al PNL – practic o declaratie de razboi, fara precedent in politica romaneasca) a discuta calea cooperarii pare o naivitate. Totusi este important sa avem o imagine clara asupra acesteia chiar daca ea nu pare de loc viabila la aceasta ora. Calea cooperării are trei forme principale în afară de cooperarea conjuncturală, locală sau parlamentară.

A. Alianța.

Alianța este o formulă binecunoscută și mult utilizată în politica noastră. Nu este nevoie de precizări suplimentare. Știm cert că formulele de alianță nu au funcționat până acum în politica românească. Întrucât alianțele sunt încheiate, fie înainte, fie după alegeri, pentru un singur ciclu electoral, ele au fost de fiecare dată dinamitate pe măsură ce se apropia sfârșitul perioadei respective, iar partenerii începeau să se saboteze reciproc în încercarea de a-și crește șansele în următoarele alegeri. Aceasta nu înseamnă că nu se poate face o nouă încercare. Totuși probabilitatea reușitei nu pare, în contextul românesc, una foarte ridicată. În același timp, o alianță cu PNL, fără garanția continuității pe termen mediu și lung, prezintă și pericolul revalidării PNL ca partid de dreapta fără a avea nicio asigurare că liderii acestuia nu vor trăda și submina din nou poziția PDL.

B. Parteneriatul.

Este o formulă de cooperare care merge dincolo de formula tipică a alianțelor încercate până acum în politica românească. Diferența principală față de alianță constă în aceea că parteneriatul se încheie nu doar pentru un singur ciclu electoral, ci pentru două sau mai multe asemenea cicluri, *astfel încât partenerii nu mai sunt tentați să se saboteze reciproc pe măsură ce se apropie alegerile*. Modelul clasic de parteneriat este cel dintre Partidul Creștin - Democrat din Germania și Partidul Creștin Social Bavarez, care a permis unitatea dreptei în Germania de mai bine de o jumătate de secol. Nu este deci o soluție cu totul utopică. Întrucât acesta nu este locul elaborării detaliilor unui astfel de proiect, este suficientă precizarea că, dacă se alege soluția cooperării cu PNL, o formulă de parteneriat ce depășește sistemul alianței tipice poate prezenta avantaje pentru PDL, pentru dreapta românească și pentru politica românească în general. Să reținem totuși că o astfel de construcție este extrem de laborioasă și presupune un nivel de cultură politică și încredere între parteneri care probabil că lipsesc la această oră la noi în țară.

C. Fuziunea

Această formulă a fost pusă în circulație încă din vara anului 2004 și a fost reluată în anii 2005 și 2006, dar liderii PNL au refuzat-o cu îndârjire. Totuși, această formulă a avut succes în urma formării PLD și a fuziunii dintre acest partid și PD, din care a rezultat PDL. După ce au ratat posibilitatea unei fuziuni în termeni definiți de PNL în 2004-2005, este însă greu de crezut că liderii PNL își vor schimba strategia și vor accepta în viitor o fuziune cu Partidul Democrat Liberal.

Calea competiției

Toate formulele de cooperare prezentate mai sus au fost fie boicotate, fie ignorate, fie refuzate în mod categoric de către liderii PNL. Mai mult, mai nou, liderii săi au enunțat ca un obiectiv

programatic distrugerea unui partid -PDL – o situație rară într-un sistem democratic. În loc să-și însușească proiectul unificării drepte, cu toate sacrificiile pe care acesta l-ar fi presupus, liderii PNL au urmărit cu obstinație transformarea partidului lor într-un vehicul pentru negocierea unor interese personale, indiferent de natura lor, politică sau economică. *Atât timp cât și PNL și PDL se declară și se doresc partide de centru-dreapta în România, iar liderii PNL refuză orice formulă de cooperare, competiția a fost și este inevitabilă.* Ca urmare, întrucât este previzibil că liderii PNL nu își vor schimba atitudinea în perioada următoare, PDL trebuie să ia în calcul calea competiției. Aceasta va rămâne actuală, chiar și în condițiile în care doar unul dintre partide se mai dorește a fi *partid major* (PDL), iar celălalt renunță definitiv la acest rol, acceptându-l pe acela de *partid minor* sau *partid balama* (PNL). Motivul: partidul balama va încerca mereu să își mărească suportul electoral în detrimentul partidului major.

La această oră există toate indiciile că PNL, în ciuda insucceselor electorale și gafelor majore (refuzul de a se asocia în proiectul construirii unui mare partid de dreapta, ratarea afilierii la PPE, alianțele cu PSD), persistă în ideea de a se defini și de a concura pe culoarul de centru-dreapta. Mai mult recent și-a însușit fără scrupule și ideea PDL de a federa curentele drepte. *Este limpede că PNL vede, și în prezent, în PDL principalul său adversar politic.* În același timp, PNL vede în PSD în cel mai rău caz un adversar secundar și de cele mai multe ori un aliat. Așa stând lucrurile, este inevitabil că PDL va avea în PNL un adversar la fel de important ca PSD, dar uneori cu reacții mai violente decât acesta.

PDL este forțat la o competiție pe două fronturi: *frontul de dreapta* și *frontul de stânga*. Mai mult, este foarte probabil ca aceste două fronturi să fie deseori coordonate și corelate. Oricât ne-am amăgi cu idei de alianță, parteneriat sau fuziune, aceasta va fi realitatea atât timp cât PDL va rămâne *marele partid de centru-dreapta*, iar PNL va emite pretenții pe același culoar.

Calea competiției are următoarele posibile finalizări:

- a. eliminarea unui protagonist de către celălalt protagonist;
- b. împingerea unuia dintre protagoniști către centru-stânga și obligarea acestuia să renunțe la pretențiile de a reprezenta dreapta.

Cu privire la (a) lucrurile sunt clare și, în cadrul acestui document, nu necesită o elaborare specială. Cu privire la (b) trebuie menționat că, dat fiind faptul că în PDL nu se poate pune problema renunțării la identitatea și afilierea populară, această variantă presupune intrarea PNL pe culoarul PSD și nu este clar la această oră cât de plauzibil este un scenariu de acest fel.

IV. Implicații strategice pentru PDL

Situația de mai sus induce trei tipuri de implicații strategice pentru partidul nostru: doctrinare, de strategie politică și organizaționale.

Implicații doctrinare.

PDL trebuie să continue în ritm susținut coordonarea pe linie doctrinară și ideologică pe următoarele direcții:

- a) consolidarea infrastructurii intelectuale și de politici publice a partidului pe temeiul valorilor și principiilor dreptei europene, prin Institutul de Studii Populare;
- b) consolidarea relațiilor, comunicării și parteneriatelor cu societatea civilă, intelectualii, formatorii de opinie și jurnaliștii cu vederi de centru-dreapta din România;
- c) accelerarea integrării în rețeaua internațională a organizațiilor și fundațiilor doctrinare de centru-dreapta din Europa și Statele Unite;
- d) dezvoltarea unui program de durată, pentru următoarele două cicluri electorale, care să vizeze întărirea imaginii partidului ca partid de centru-dreapta, prin realizarea unor contacte directe cu diferite grupuri sociale și segmente electorale țintă, în scopul identificării intereselor legitime ale acestora și a soluțiilor pentru realizarea lor, în acord cu doctrina partidului.

Pentru a pune în operă toate aceste direcții, este necesară crearea, pe lângă ISP, a unor instrumente instituționale adecvate.

Implicații pentru strategia politică.

PDL trebuie să dezvolte foarte repede o linie strategică foarte clară și pe termen lung față de Partidul Național Liberal. *Alianțele conjuncturale, micile înțelegeri, jocurile contextuale sub presiuni de moment nu sunt recomandate.* Din motive evidente este preferabilă o linie clară, fermă, urmată cu insistență până la deznodământ, indiferent dacă această linie este una a cooperării sau a competiției.

A amesteca mereu jocul competiției cu cel al cooperării în relația cu PNL prezintă mult prea multe riscuri pe termen mediu și pe termen lung pentru partid, deși, întotdeauna, pe termen scurt, astfel de jocuri vor apărea ca fiind utile sau expeditiv.

Implicații organizaționale

Continuarea și accelerarea programului de dezvoltare organizațională a PDL.

În ultimul capitol din Programul politic al Partidului Democrat Liberal, adoptat în urmă cu doi ani, sunt precizate principiile fundamentale pentru construcția instituțională a unui mare partid de centru-dreapta. Partidul nostru a fost însă obligat să-și concentreze toate forțele pentru a câștiga marile confruntări politice care au avut loc în acești doi ani: alegerile locale și alegerile parlamentare în 2008, alegerile europarlamentare și alegerile prezidențiale în 2009. Până în prezent, nu a existat niciun răgaz pentru a începe procesul de reconstrucție instituțională. Acum însă a sosit momentul ca aceste principii să fie aplicate, astfel încât, într-un interval de cel mult doi-trei ani, partidul să aibă o structură modernă, flexibilă, eficientă, deschisă și democratică.

Exista aici două priorități:

a. consolidarea cadrului democratic de funcționare a partidului – astfel încât PDL să devină un model și o sursă de atracție pentru toți cei care împărtășesc valorile occidentale și ale modernizării în România.

b. restructurarea bazei de selecție, pregătire și promovare a resurselor umane în partid, pe baza criteriilor de competență și de integritate, astfel încât să dea un exemplu și să devină un model în

acest sens în politica românească.

Mentținerea și întărirea dimensiunii liberale în partid și pregătirea cadrului necesar absorbirii elementului liberal din politica și societatea românească.

Această susținere și consolidare a dimensiunii liberale a PDL este singura garanție că, atât în competiție cu PNL, cât și în cooperare cu PNL, PDL va avea avantajul strategic. Așa cum s-a subliniat mai sus, alegerile au dovedit că identitatea liberală este un factor major în politica electorală românească și că dacă ignorăm forța și persistența sa, nu numai că nu vom putea ajunge să ne consolidăm ca partid major, dar ne și asumăm riscuri ce pot fi ireversibile.

Elaborarea și întărirea identității populare a PDL și promovarea ideii că partidul nostru este casa comună în care locuiesc toate curentele drepte românești.

Nu trebuie uitat că PNL a desoperit recent forța acestei idei fuzioniste (sau de federare a curentelor drepte sub cupola unui partid). Din acest moment PDL are competitor și pe aceste palier. PDL trebuie să încerce tot mai mult să avanseze o structură modernă – adică, așa cum se precizează în Programul nostru politic, o combinație armonioasă de curente de centru-dreapta, de la democrații de centru și de la creștini-democrați, până la liberali și conservatori; toate aceste curente doctrinare trebuie să fie întemeiate pe o platformă de valori și principii comune, concretizată în obiective strategice, politici publice și direcții de acțiune împărtășite de întregul partid. În acest fel, PDL își va consolida identitatea de partid popular nu numai în plan intern, ci și în cadrul Partidului Popular European. Pe această bază, partidul nostru va putea să devină un actor important nu numai în politica națională, ci și în politica europeană.

V. Trei direcții posibile pentru construcția instituțională a PDL

În Programul politic și în Statutul PDL, se precizează că forța de atracție a partidului nostru în raport cu toți alegătorii de centru-dreapta depinde de armonizarea curentelor doctrinare care s-au cristalizat în această zonă politică: curentul democrat de centru, curentul creștin-democrat, curentul liberal și conservator. Până în prezent, aceste

curente s-au manifestat cu timiditate, mai ales la nivel doctrinar, fără nicio consecință în planul organizării interne. Institutul de Studii Populare, deși înființat doar în urmă cu un an, a făcut pași importanți pentru definirea curentelor doctrinare de centru-dreapta în contextul românesc actual și pentru a pune în lumină necesitatea reformei instituționale a Statului Român, plecând în primul rând de la revizuirea Constituției. Este de reflectat la trei direcții posibile pentru construcția instituțională a PDL, în funcție de curentele doctrinare ale dreptei.

1. *Păstrarea actualei situații (statu-quo)*

a. Avantaje: nu produce niciuna dintre problemele sau tensiunile și pericolele asociate schimbării organizaționale

b. Dezavantaje:

- produce problemele asociate stagnării organizaționale într-un moment în care organizația ar trebui să crească și să se modernizeze;

- nu rezolvă *problema liberală*, ci o agravează.

2. *Organizarea formal-statutară pe curente politice*

a. Avantaje:

- marchează în mod mai accentuat identitatea de dreapta a partidului, prin acoperirea nu doar doctrinară, ci și organizațională, a tuturor curentelor de centru-dreapta;

- creează o structură organizațională foarte clară și modernă a partidului;

- permite reprezentarea mai bună a intereselor electoratului de dreapta, în funcție de diversitatea orientărilor alegătorilor în această zonă electorală;

- asigură deschiderea partidului pentru oamenii politici liberali, dezamăgiți de strategia actuală a liderilor PNL;

- are o mai mare forță de atracție pentru personalitățile publice care doresc să intre în politică;

- mărește sfera celor care participă la decizie și crește gradul de democratizare internă.

b. Dezavantaje:

- presupune o cultură organizațională și un mecanism instituțional foarte bine reglat;

- implică un pericol de tensiuni și conflicte interne, dacă nu există soluții flexibile pentru dialogul și negocierea internă.

3. Organizarea pe grupuri politice doctrinare (caucuses)

a. Avantaje:

- este o soluție de mijloc, care nu obligă la aranjamente organizaționale laborioase și nu presupune formule ce necesită eforturi de administrare speciale;

- flexibilitate;

- cvasi-instituționalizarea unei stări de fapt: oricum în partid oamenii se asociază în grupuri politice, în funcție de valorile și principiile pe care le împărtășesc; pur și simplu, prin această formulă, se legitimează aceste grupuri politice, care se constituie oricum informal.

b. Dezavantaje: ca orice soluție de mijloc, ea poate acumula defectele de la ambele extreme alternative.

VI. Concluzie

Cel mai mare pericol pentru PDL este relaxarea și abandonarea proiectului creșterii și modernizării partidului. Testul în această privință este dat de atitudinea față de ceea ce am numit *problema liberală*. Implicațiile existenței acestei probleme obligă la o serie de restructurări, evoluții și reorganizări interne. În acest document nu se pledează pentru o soluție sau alta, ci doar se afirmă necesitatea unei dezbateri interne în PDL, atât la nivel național, cât și la nivelul organizațiilor județene, pentru identificarea celei mai bune soluții pentru modernizarea sa, în scopul îndeplinirii celor patru mari obiective strategice.

